

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: William Richter
 Härad: Albo Adress:
 Socken: Rägeltöfta Berättat av: Mårten Hansson, Bondrum.
 Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Hemslöjd	1
Trollstenen vid Mölletjönerud	5
Vaktehörar	6
Medel mot blohalning	6
Mjölkning	7
Ullklippning	8
Bryda lin	9
Lek "Sko blacken"	11
Kägelspel	12
Slä trille	12
Lyfta sten	13
Eldar aftonen för Kristi himmelsfärdsdag	14
Fånga rävungar, erhöillo pengar eller ägg för dem	14
Bäckahästen	15
Olika bruk som iaktogs med barnsängskvinna	16
Lik	17
Skattsägen	18
Sägen om fiskarefamilj i Vitemölle	19
Skattsägen	22
Skendöd	24
Majstäng i Ravluhda	25
Julläkar	26
Medecin	27
Dräng från Bontöfta ser Varulv	4

Acc.nr.

Mårten Hansson

Bondrum,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

1935

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

1935

1935

Min fars far - Mårten Simonsson i Bontofta- började göra korgar, men var han lärt det kan jag inte säga, men det är mest troligt, att det var i Göinge, där man hade mycket hemslöjd. Där gjorde man träskor, skoffor, skedar, kvastar, korgar, stegar m.m. vilket man sedan sålde på marknaderna.

Min far och bror flätade halmkorgar av olika slag förutom enekorgarna, men vi -min som och jag göra det inte, för det blir för "sent" (tager för lång tid), och man förtjänar för litet. Vi göra därför mest enekorgar till olika ändamål: tvättekorgar, "hungakorgar(hundkorgar), skäppekorgar, grepakorgar, pantoffelkorgar (ovala till formen,kupiga undertill, användes till att hålla upp kokta potatis i, så att vattnet skall rinna av), stora hackelsekorgar osv. "Spånkorgar" kan jag också göra, men finns här inte hassel, så det lönar sig inte. Förr skickade vi årligen en massa korgar till Öland, men numera sälja vi de flesta på marknaderna i Sjöbo, Kivik och Lövestad förutom alla dem som gå åt

här hemma. Vi bli av med så många vi hinna göra, särskilt på hösten är efterfrågan stor, ty då behövs sm många till potatisskörden. För en vanlig "skäppekorg" taga vi 1,75 kr. och två kr. på marknaden. Priset på de andra beror på storleken, och hur lång tid det tar att göra dem.

"Korgaenet" är nu rätt svårt få tag på häromkring, då (se fot. 1-4!) det årligen går åt så mycket. Vi få därför ofta köpa hela lass från andra håll t.ex. i Andrarum. Enet huggs med särskilda "eneskärar", som gjorts av en avbruten lie och skaftats med ett kort skaft. Grekar och sådant huggs av i skogen genast. Då man fått hem enet, skall det "snäs". Med en skarp täljekniv avskäres alla kvistar, knaggar och ojämnheter, och så "fläckas" enarna, så att man får jämntjocka, helst breda spånor och helst så långa som möjligt, ty ju fortare går det att fläta korgen sedan. Spånorna måste hållas fuktiga, så att de ej förlora sin mjukhet och seghet, ty annars skulle de lätt brytas, då man skall handskas med dem. Bland enet utväljas fingertjocka, helst kvistfria grenar, som skola användas till "stannevegrar" och "öron". De tillspetsas något i den grövre änden, som avtäljes, så att hela käppen blir ungefär jämntjock. Då allt detta gjorts, kan man börja att sätta ihop korgen. - Man börjar då med att sätta ihop sex pinnar i kors, så att de tre gå igenom en springa i de andra tre. De kallas "bottenpinnarna" och flätas samman riktigt med enevidjor.

Då vidjorna flätas dit, tvingas korspinnarna isät från varandra, så att de se ut som ekrarna på ett hjul. Då böttnen så är färdig isätts "öronen" - bestående av två fingertjocka enar - och "stannevegrarna" (19 st) (Se fotona: B: bottenpinnarna vidjas ihop, C: botten färdig, ett "öra" ditsatt; E: Öronen och stannevegrarna ditsatta, korgen uppbunden liksom på D och E. På F äro hälften av stannevegrarna snodda och flätade till kant).

För att få rätt form på korgen bindes ett snöre mellan greparna (öronen) eller runtomkring alla stannevegrarna, så att dessa hållas i rätt läge. De långa vidjorna, spånorna, flätas sedan i, så att de gå framför en stanneveger, bakom nästa osv. Då korgen fått önskad höjd, skola stannevegrarna, som skjuta över vridas och bearbetas, så att de bli mjuka och lätthanterliga. De spetsas till i änden, och av dem flätas "karmen" (kanten). Med tillhjälp av ett vinkelböjt järn (se bild C) eller en stor spik som en pryl stickas de in och flätas fast (se bild F).

För att stärka hantagen iflätas ytterligare en enegren, då man kommit ett stycke på sidorna. Nu är korgen färdig, det återstår blott att skära bort alla utskjutande ändar och ojämnheter. På golvet ute i vedboden, där "verkstaden" är belägen vittna korta spånor och eneris om att många korgar där sett dagens ljus, ja man kan gissa, att man är hos en "korgamakare" även inuti stugan, ty där eldas "avfallet" upp i järnspisen och torkas under denna. På vinden ligga färdiga korgar, och utmed väggarna ene, som väntar på att behandlas vidare.

Acc.nr.
Mårten Hansson
Fågeltofta sn.

Upptecknat av William Richter

Juni 1928.

Albo hd. Skåne.

En gång när en dräng till och jag kommo och gingo från Bontofta (och vi voro allt lite glada) och mitt i natten var det, så fingo vi plötsligt se nå't komma mot oss. Det såg ut som en stor lurvig hund och blev större och större ju närmare den kom oss. Några meter från oss blev han rädd och hoppade åt sidan. Vi trodde, att det var något riktigt "rälit" och gjorde i ordning våra knivar för att gå till anfall, för vi va' inte alls rädda. Som det var vinter, sågo vi slagen i snön efter odjuret och begrepo genast, att det varit en varulv, för han hade gått på tre ben med det fjärde utsträckt bakåt som svans. Tydligt syntes i snön, hur klorna och tassarna voro riktade snett bakåt i st. f. framåt. Vi följde spåren och sågo, hur kräket legat och vältrat sig på flera ställen. Särskilt utanför ett fönster, där en havande kvinna bodde och mannen var borta på arbete, där hade han synts många gånger, men ingen hade vågat skrämma bort honom. Därutanför sågo vi, hur han legat i snön, men som väl var, lyckades han ej med sitt onda uppsåt.

Ägg.nr.

Mårten Hansson

Bondrum,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Juli 1928.

Uppe i skogen vid Mølletjönærud ligger en sten, som är mycket konstig. Det ser ut som en orm, som ligger och ringlar sig ovanpå, och man berättar, att det för länge sedan var en strid mellan en drake och en orm. Då denna höll på som bäst kom en präst och gick förbi, och han fick bataljen. Han "förstenade" dem då, och där ligga de än i dag, fastnaglade vid stenen. Man har gjort misslyckade försök att föråla hem stenen till Christinehov eller Kronovall, men det är visst något trolltyg med den, så den får nog ligga, där den ligger. Många år låg den helt dold av barr och mossor, tills man ånyo fann den och reste upp den i skogkanten.

(se fot. n° 8).

1935

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Acc.nr.

Kristina Hansson

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

I Hibblekille fingo kreaturen gå ute hela året om, ty där var skog. Här hade alla sina djur uppe i Bondrums skog, och då hade de "vaktehörar" - gamla gubbar, som inte kunde göra annat - som fingo hålla reda på kreaturen.

Även svinen fingo gå ute i det fria, men det var ett hål i väggen, så att de kunde gå in, då det var "böst" väder.

De gamla brukade ge kreaturen, då de skulle ut en tjärad "spegesill", litet krossad tegelsten och kärnmjölk mot "blohalning". Andra gävo sina kor en tvåstyver, som de lade i litet mjöldeg. Mina föräldrar togo vara på ormskinn, som de torkade och gömde i byrkar, för att ha tillhands, då djuren blevo sjuka.

Korna gav man namn : Gära, Broka, Blomma, Stjärna.....
Den snällaste av korna fick ha en bjällra om halsen, skällek.

1935

På somliga ställen kommo korna själva hem om kvällarna. På andra däremot fick man gå långa vägar för att mjölka dem. Det gjorde man två gånger om dagen och mjölken bar man hem med tillhjälp av ett ok, som man lade över axlarna. I vardera ändan av oket var ett rep med ringar och däri hängde man kopparkrusen.

Då man avmejat, togos kreaturen ut på åkrarna och mjölades på gården.

På somliga ställen hade kreaturen "hornnickor". Det var en stor träkloss, som var fastbunden vid hornen med ett rep, och den fingo de släpa med sig.

med W. Riefter
Per av Rönnekanon
Fågeltorpa
Ålbo lid i Skåne

Acc.nr.

Kristina Hansson

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juni 1928.

1935

I "pingest ny och i Mickels ne" skulle fåren klippas. Först tvättade vi dem i sodalut, och så fingo de torka ett par tre dagar. Vi lågo på logarna och klippte dem. Ett täcke lades under, och på detta uppsamlades ullen. Den uppsamlades i en stor säck. - Ullen skulle sedan kardas, och då gingo fruntimren från gård till gård flera dar och hjälpte varandra. Då var det gille, och man fick sviskonsoppa, risgröt, stekt fläsk, smör ost och ägg och hembakat siktebröd. - Innan ullen finkardades skulle den "skrubbas" och rullades sedan i "töjar", varpå den var färdig att spinna. Det gjorde man alltid på spinnrockar med enkla bröst. Jag gav 2,50 kr. för min förstaspinnrock, som jag köpte på Kiviks marknad. Sedan skulle det skållas och tvättas och göras fint. "Stenamoss" användes till att färga garnet brunt med och likaså "hongakövs". "Beckfärg" fick man av björkbark (svart) men fanns även att köpa. Även anilinblått fanns till salu. "Drättseldukar" färgade vi med en annan mörkblå färg. Då linne skulle färgas måste man använda vitriol. Färgen koktes i särskilda järngrytor.

Acc.nr.

1935

Upptecknat av William Richter

Kristina Hansson. LUNDS UNIVERSITETS

Bondrum,

FOLKMINNESARKIV

Juni 1928.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Då vi förr skulle "bryda lin" hjälptes både drängar och pigor åt. Den piga, som inte varit med förut skulle "opp över bjälken" och drängen skulle bjuda på brännvin. Då jag var med första gången, skulle de "hyva" mej över bjälken, men min dräng "hade gett si hontingen på", att jag inte skulle över, och han hjälpte mig, så att jag slapp. - Drängarna skulle bryda det torkade linet (detta gjorde vanligen en gammal gumma eller någon annan, som var mycket van, för det gällde att passa på därinne i brydestuan, så att inte linet brann upp). De stodo utanför brydestugan och använde stora "brågor", i vilka de "krossade" linet. Sedan fingo vi fruntimmer taga hand om det och göra det fint. - I Vitaby foro vi omkring och "brydde" och då hade vi riktigt gille med mycke' mat och dans efteråt, och då blevo drängarna så supna så. - I "Hibblekille" fingo vi risengröt med mjölk, bruna bönor, stekt fläsk, korv, ost och gåsaskinka och sånt där. Fint bröd hade man inte då, endast sammalet siktebröd.

I regel brukade de bryda på en dag och sedan "skätta" till långt ut på natten. Vi hade särskilda "skättestolar", där vi lade linet och slog därpå med "skätteträna", som sågo ut som stora böjda knivar. Sen skulle linet "grovhäggas" och finhäggas och var så färdigt att "spinnas". Såväl ull som lin "kardade" man i förlag, och sen spunno de själva på ställena. Så fort någon ledig stund var över, skulle pigorna och husmodern spinna. ofta till sent på kvällarna och före dagningen på morgnarna. Vi hade alltid "spinnrockar", där jag varit. Då garnet var i ordning byktes och blektes det, så att det blev vitt och fint. Så vävdes bl.a. "drätseldukar" på vitt lingarn och slogs på med blått. När det så blev jul kläddes de vikkalkade väggarna med dessa- aldrig annars. Vi manglade dem inte utan rullade dem på rullar, så att de blevo släta.

På varje ställe hade man förr s.k. "räckesplats". Denna skulle ligga på bordsidan, helst på en liten kulle. Gräset slogs tidigt gång på gång, så att det inte skulle hönna bli långt eller vara i vägen. Här blektes de långa linneräckorna, som man vävt hemma. Dessa kunde man ju endast lägga på en riktigt ren plats, och därför skötte man räckesplatsen ordentligt.

Acc.nr.

1935

Christina Hansson

Upptecknat av William Richter

Fågeltofta.

Juni 1928.

Albo hd. Skåne.

Sko blackan.

Mellan två stolar lade vi en stake, som skulle vara rätt så lång. Den som skulle sko blackan, hade en stake, med vilken han skulle ömsom beröra golvet på ena sidan om stängen ömsom på andra sidan. Han skulle sitta och balansera på stängen med båda benen åt ett håll, och han skulle räkna så många gånger som det fanns söm i en omgång hästskor. Lyckades han slå käppen så många gånger i golvet, hade han lyckats sko blackan, men det var inte alltid så lätt, och många misslyckades, då de försökte.

Acc.nr.

Mårten Hansson

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Kägelspel: Kägelspelet var mycket omttyckt. En snickare svarvade till käglorna, som skulle vara tolv på var sida, ty man spelade i två lag mot varandra, och pengar satsades. Käglorna voro numrerade och ställdes upp i en runda. Med träklot sökte man sedan slå ned motståndarnas käglor, och det gällde då att söka träffa "kungen", som skulle slås av leden och var den viktigaste kägla. Denne fick inte röra någon annan. Det laget vann, som först lyckades slå ner de andras alla käglor. I "Sackahöja" fanns en dansbana (jordbana), och där spelade de mycket kägla.

"Slå trille": Ett annat omttyckt nöje var att slå trille. Av en rundstock hade man sågat ut en trilla, som växelvis slungades från det ena laget mot det andra från den plats, där detta lyckats hejda trillan. Då deltog inte bara pojkarna och ynglingarna utan även de stora karlarna, och dessa kunde slunga trillan hur långt som helst. Bräder o.d. användes till att gena trillan, men stundom

kastades en tröja eller dylikt över trillan för att stanna den. Här slog vi trille ända från Eljaröd till Frörum och höllo på ända tills det blev skumt, ty ingen ville vara sämst. Ofta hände det, att trillan i farten studsade upp och slog någon i ansiktet eller på händerna, så att stora bulnader och blåmärken uppstodo, men ingen aktade därpå, utan striden mellan lagen fortfor, som om inte hänt.

Lyfta sten:

Det gällde även att visa sin styrka; och denna prövades gärna med att lyfta stora besvärliga stenar, som voro något så när runda och följaktligen svåra att få riktigt tag i. Sådana hade ungdomen på flera ställen, där de brukade samlas, så t.ex. vid Sacka-höja och vid "Trelleborgsgården". Bland de få, som kunde lyfta den senare var Nils Ahlströms far och Nils Persson i Furulund. De lyfte ofta med brännvin som "oppsats", och de övade sig så snart de kom åt, ty det var ju en stor ära att kunna lyfta någon sådan sten så högt som möjligt.

Styrkan och vigheten prövades även med rygg- och livtag, som ofta kunde bli rätt så allvarliga eller utnyttas i slagsmål.

1935

Acc.nr.

Upptecknat av William Richter

Kristina Hanssom

Juli 1928.

Bondrum,

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

p. (H. L.)

Aftonen före Kristi himmelsfärdsdag brukade man göra upp stora eldar. Man trodde då, att rävhonan denna afton lämnade sina ungar och man passade under hennes bortvaro på att stjäla hennes ungar. Sedan gingo gamla kvinnor omkring och visade dem och erhöilo då såsom lön för att de lyckats fånga dem ägg, pengar eller något annat liknande.

Vid eldarna roade man sig med dans och lekar, och spelemannen gjorde sitt bästa antingen han nu hade fiol eller harmonika. Man rentav tävlade om att få de största eldarna, och man gjorde upp dem högt uppe på de högsta kullarna, så att de skulle synas riktigt långt.

Acc.nr.

1935

Upptecknat av William Richter

Christina Hansson

Juni 1928.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

En gång när jag var bara 20 år skulle jag gå och dansa i Grevlunda, ty där samlades en massa ungdomar från trakten. Jag dansade och dansade hela natten tills jag blev alldeles yr i "hoedet". Det var inte många, som dansade bra egentligen bara en, som jag ville och dessvärre även fick dansa med. Jag trodde, jag skulle dö, men han sa: "De ä ingen fara så länge ja orkar me' et". De va långt fram på morronen och jag skulle gå hem. Då ja' skulle gå över bäcken vid Ravlunda kom en liten krulli hong o sprang vi mi' sia. Ja' klappade honom o' tyckte de' va en vacker liten hong. Han blev alltmer Kälen och ju mer ja' klappade honom desto större ble' han. Han förföljde mi' o' ja tyckte, att ja' allri kom hem utan gick vilse. Uttröttad satte ja' mi' då på en sten o' sa': " I Jesu namn, låt mig komma rätt....", och med detsamma försvann bäckahästen, och ja' kom lyckligt fram till den gård, där jag tjänade. Så bäckahästen ser inte alltid ut som en häst utan kan anta olika skepnader.

1935

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

16 10

Acc.nr.

Kristina Hansson

Fågeltofta sn.

Skåne, Albo hd.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Barnsängskvinnan skulle ha 'smörmadar' med 'kumjan' (kummin).
Intet vatten fick hämtas till henne på natten och inte heller till
barnet. Intet plagg fick ligga ute om matten.

En sax skulle läggas hos kvinnan i sängen.

Var gång barnet sveptes, skulle en nål stoppas på det för
att skydda det mot onda makter.

Glöder från spisen lades i tvättvattnet, vilket sedan gräv-
des ner.

Barnsängskvinnan fick inte gå över en väg, innan hon kyrk-
togs, och den dagen skulle hon åka till kyrkan.

1935

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Acc.nr.

Christina Hansson

Fågeltofta 12.

Albo hdl Skåne.

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

17

Då någon dog sattes likvattnet under kistan och kastades sedan ut efter liket, då det lämnade begravningsgården. Dog en barnsängskvinna skulle likvattnet skickas med i en flaska i kistan.

I S. Rörum dog en kvinna, vilkens man var mycket hård och bestämd. Allt var i ordning till barnet, och hela dess klädsel skulle skickas med i kistan liksom likvattnet. Mannen, som hette Måns, lade emellertid endast ner flaskan, men tyget och svepedoningen behöll han. Om kvällen öppnades dörren, utan att någon syntes och alla blevo förskräckta. Tre veckor därefter kom något till Måns över honom i hans säng och suckade och pustade: "Stig upp Måns!" Han ville inte men måste. Vålnaden gick omkring överallt och samlade ihop sitt tyg. Så fick han tyget och måste tyst gå till kyrkogården till grinden. "Detta skulle du visst, så hade jag inte kommit hit i kväll, men nu kan du flyga hem som en gås". Så tog hon byltet och försvann, men han flög hem som en gås och blev efter den dagen tokig.

Acc.nr.

1935

Kristina Hanssen.

Fågeltofta.

Juni 1928.

Albo hd. Skåne.

Vid "Gångaröds kulle" i närheten av Vitemölle där har man sett mycket både drakar och annat otyg. Flera gånger har där grävts för att finna dolda skatter. En gång grävde tre stycken gubbar, och de skulle göra det under absolut tystnad. En kunde emellertid inte tåga utan sade: "Nu ha vi det snart", men i detsamma tyckte alla tre, att det "brände" i Vitemölle, men det gjorde det aldrig, och inte tror jag, att de funno skatten heller.

1935

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1919

Acc.nr.

Upptecknat av William Richter

Kristina Hansson

Juli 1928.

Bondrum 12.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Då jag var fjorton år, tjänade jag som barntös i Vitemölle. Kvinnan, som hette Boel, hade just fått en liten flicka, låg fortfarande sjuk. Mannen, som var fiskare hade inte på åtta veckor kunnat ge sig ut på sjön. Då en dag sade Boel ; "I dag skall jag sitta uppe, så du kan ta' ut på sjön". "Sitt du inte uppe, utan ligg! Tycker du, att jag verkligen skall ut?" - "Ja." - Vid $\frac{1}{2}$ tiden gav han sig åstad. En gammal gumma stannade hos den sjuka, och jag gick med barnen in till min mor, där vi roade oss. Boel dog, medan mannen var på sjön, och då han vid $\frac{1}{2}$ 3 tiden kom hem (på morgonen) och frågade, vart hans hustru tagit vägen, fick han undvikande svar av gumman. Då han fick se, att hon dött, fick han slaget, som härjade honom i två timmar.

Begravningen skulle äga rum midsommardagen och samma dag dopet av den lilla. Längst fram kom så den lilla i begravnings-

tåget, . därpå kistan med den döda modern och slutligen de sex andra barnen. - Så döptes först barnet i kyrkan, och sen sattes kistan ner i gravstenen. Mannen åkte hos sin hustru till kyrkegrunden, sen tog slaget på honom. Då buro de honom till kommunalrummet, och där låga han skendöd. Sen kommo de hem, och det var stor sorg. Sen kom slaget på honom igen, och om kvällen blev det ett så komstigt fjätande, och det var något som suckade, och något som pysslade om de små i bäddarna, där de lågo. Han satte sig upp, tog upp barnen och satte sig till att läsa, men det upprepades varje kväll, varje natt. Mannen gick till kyrkoherden och frågade, om hans hustru var olycklig. "Svävar anden vid jorden, så är hon kommen till himmelen, svävar den i luften, så är hon kommen till helvetet." Men anden svävar vid jorden. Människor sågo anden varje kväll.

Vi voro två pigor på stället. Barnen kommo ut i världen till hans och hennes släkt. En söndag skulle han gå och se om den minsta dottern, som hette Boel, som sin döda mamma. Han kom sent hem, kallade på den minsta jungfrun, om hon ville öppna, men nej, den största var gången ut och från hemmet. Han måste gå till en granngrumma och fråga efter flickorna. Då svarade hon, att den minsta jungfrun var hemma, och att han skulle knappa på fönstret och kalla på Kristina. Så kom fadern och knappade på fönstret och kallade. Jungfrun vaknade och steg upp och öppnade. Barnen vaknade och gråto för mat. Fadern bröt

upp dörren till skafferiet, tände lampan och gav barnen mat.

Så läste han i sin bibel och bad till Gud. Sen lades de åter till sängs. I detsamma hördes något jämmer, suckan och ängslan och pysslande om de små barnen. - Så kom den andra jungfrun in, som varit ute. En gestalt förföljde henne, då hon var inkommen. Hon fick en stöt, så att huvudet svullnade upp, så att hon måste flytta bort. Sen var moderns ande hemma ~~EX~~ varje natt till nästföljande midsommardag, då begrovs mannen på årsdagen efter hustruns död. Sen upphörde hennes ande att komma.-

Boel har sedan blivir rikt gift, och hennes son är skräddare i Kristianstad och har sju gesäller.

1935

22

22

Acc. nr.

Upptecknat av William Richter

Kristina Hansson

Fågelftofta

Juni 1928.

Albo hd. Skåne.

Hos förvaltare Lidholm på Torup fanns en gång en ryktare, sedermera fodermask. Han kom ner till en stuga, blev sjuk och strävade med döden i flera veckor men kunde inte dö. En murare visste råd. Sätt en brinnande lampa under den döendes säng, sa han, och det gjorde vi. Tre timmar därefter dog han och begrovs. Så kom en annan stallknekt, men han kunde inte sova, för hästarna sparkade och fräste och portarna blåste upp och stodo och slog. Han flyttade, och så gjorde även nästa stallknekt. Förvaltaren sade till den nye, som hette Per Fihl, att han skulle sova till midnatt, men fick han då höra något, så skulle han meddela honom. Frampå natten kom stallknekten orolig upp till förvaltaren. En skephad visade sig, och förvaltaren tog en bok med sig och skulle mana den döde i jorden igen. Gestalten sade då: "In i fårahuset, in under kransen, där fåren äta, är en träsko full med pengar. Tag den och giv min syster Karna den, så kommer jag inte mer". - I "Gastalyckan" mellan Brösarp och

Axlahult brukade det "slå bloss". Där låg en svart höna på en skatt-i stenröset. Mannen gick bort till röset, där hönan låg på pengarna, men då sade hönan: "Tag inte rent upp"! - Och det gjorde han inte heller. Han tog en träsko full och gömde den under krubban hos fåren, och dom pengarna fick hans syster sedan. De hade ett stort ställe, men till sist blevo de alldeles utfattiga och måste anlita socknen.

1935

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

24

Acc.nr.

Kristina Hansson

Bondrum 12.

Fågeltofta sn.

Albo hd. Skåne.

Då min mor var piga i Hibblekille, var hon med om något mycket hemskt. Skolläraren i Axlahult var död och stod lik i kistan sedan tre dagar tillbaka. Skollärarefrun budade ihop kardeskor för att ha folk omkring sig. De sutto och kardade tills långt ut på natten. Rätt vad det var, hörde de ett väldigt dunder. Det 'gump 'te 'så rysligt, så de höll på att dö av förskräckelse. Locket låg löst på. Då skulle kvinnan se, vad som stod på, och fick se, att locket fallit av kistan. Hon skrek, och alla blevo rädda. Då de kommo in i rummet, stod han (dvs. liket) upprätt vid dörren. Ena armen hade han fått lös, men den andra blev han krympling i. Han var då lite konstig och glodde så egendomligt. Han var mycket blek och mager och hade långt hår. Kistan bars upp på loftet, men måste flyttas gång på gång, då det blev alltför oroligt. Persson - den skendöde- levde sedan åtminstone i tjugo år.

1935

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

25

Acc.nr.

Kristina Hansson

Fågeltofta sn.

Skåne, Albo hd.

Om jag inte minns fel, var det 1882, som jag var med vid en majstång i Ravlunda. Det var en ganska hög stång, som helt var klädd med blommor och grönt. Vi smälade ihop humle, grane, fur, hägg bok och alla slags blommor, som vi kunde få tag i. Med lingarn, som vi fått av en gammal gumma, bundo vi fast alltsamman. I toppen hade vi satt en krona, som vi bundit av humle, gran, fur och hägg och blommor och litet längre ner två tvärarmar, även de klädda. Omkring en bygel av hassel bundo vi kransar av bok och blommor och hängde dem sedan längst ute på tvärstängerna.

Acc.nr.

1935

Uppptecknat av William Richter

Christina Hansson

Juni 1928.

Fågeltofta N:r 12.

Albo hd. Skåne.

Nu är julen ända, och nu är julen allo all
och alla våra flickor de ha^{va} fått förfall:
Den ena går i barnsäng
den andra blitt så hjärtligt sjuk
den tredje står på golvet och rullar med sin kropp.

Och nu är julen ända, och nu är julen allo all,
och alla våra gossar, de hava fått förfall:
Den ene nyttjar tobak,
den andre nyttjar snus och snus,
den tredje går på torget och tager sig ett rus.

Jullekar

(Visa efter jul)

Acc.nr.

1935

Upptecknat av William Richter

Juli 1928.

Kriståna Hansson

Fågeltofta sn.

Skåne. Albo hd.

För "kedjehosta" (kikhosta) kokte vi förr enebär och drack. Det skulle inta vara de runda enebären utan avlånga, gröna med klyftor på - kedjebär. Dessa sitter merendels uppe i topparna på stora enar.

Min halvbror kunde bota både människor och djur. Han hade "boken" (svartkonstboken). -

Midsommarafton skulle det plockas alla slags blommor. Man samlade nio olika fruktbärande blommor. På en plåt lade man bokeglöder från spisen, "rökelsen" dvs. blommorna lades ovanpå och den sjuke skulle stå över plåten, så att röken kunde nå honom. Då blev han frisk på tre dagar.

Jag "måler" folk för "tvinesjukan", som till slut sätter sig till "engelska sjukan". Händerna äro genomskinliga då, och "ögonkornen" saknas, då de ha "schävern".

Det måste ske i första kvartalet, antingen med början en torsdag eller söndag, och skall upprepas tre gånger, när månen är tänd tills några dagar in i nedan - alltså torsdag:söndag; ~~tor~~sdag eller söndag: torsdag: söndag. Så tager man en ^{tvinnad} ulltråd, så lång som den sjuke och börjar "måla" eller "trådslaga" honom från hjässan ända ner till hälarna, alla leder skola målas, alltsamman nio gånger fram och tillbaka. Hänger livstråden utanför, dör den sjuke snart, men tryter den vid handleden, har han "tvinesjukan". Tråden skall sedan knytas om högra benet och sitta där de tre gångerna. Mellan den sjukes båda händer lägges därpå nio lyckor, och han skall spotta genom alla rutorna. Sen kan han både äta och dricka, men det kan hända, att han får fortsätta nästa ny.